

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

BÙI TRỌNG MINH

**TỔNG HỢP, NGHIÊN CỨU ĐẶC TRƯNG CẤU TRÚC
VÀ HOẠT TÍNH QUANG XÚC TÁC CỦA VẬT LIỆU
NANO TiO₂ BIẾN TÍNH BẰNG NiO VÀ Fe₂O₃**

LUẬN VĂN THẠC SĨ HÓA HỌC

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

BÙI TRỌNG MINH

**TỔNG HỢP, NGHIÊN CỨU ĐẶC TRƯNG CẤU TRÚC
VÀ HOẠT TÍNH QUANG XÚC TÁC CỦA VẬT LIỆU
NANO TiO_2 BIẾN TÍNH BẰNG NiO VÀ Fe_2O_3**

Ngành: HÓA VÔ CƠ

Mã số: 844.01.13

LUẬN VĂN THẠC SĨ HÓA HỌC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. BÙI ĐỨC NGUYỄN

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn của PGS.TS. Bùi Đức Nguyên. Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn này là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, tháng 08 năm 2020

Tác giả luận văn

BÙI TRỌNG MINH

LỜI CẢM ƠN

Luận văn đã được hoàn thành tại khoa Hóa học, trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên. Trước tiên em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới PGS.TS. Bùi Đức Nguyên người đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ, tạo điều kiện thuận lợi để em hoàn thành luận văn.

Em xin chân thành cảm ơn các thầy giáo, cô giáo trong ban giám hiệu, phòng đào tạo, khoa Hóa học- trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên đã tạo mọi điều kiện thuận lợi cho em trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu thực hiện đề tài.

Xin chân thành cảm ơn các bạn bè đồng nghiệp đã động viên, giúp đỡ, tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi trong suốt quá trình thực nghiệm và hoàn thành luận văn.

Với khối lượng công việc lớn, thời gian nghiên cứu có hạn, khả năng nghiên cứu còn hạn chế, chắc chắn luận văn không thể tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong nhận được các ý kiến đóng góp từ thầy giáo, cô giáo và bạn đọc.

Xin chân thành cảm ơn !

Thái Nguyên, tháng 08 năm 2020

Tác giả

Bùi Trọng Minh

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU, CÁC CHỮ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC CÁC BẢNG	vi
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	vii
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: TỔNG QUAN	3
1.1. Vật liệu Nano TiO ₂	3
1.2. Tính chất quang xúc tác của vật liệu nano TiO ₂	5
1.2.1. Giới thiệu về xúc tác quang bán dẫn.....	5
1.2.2. Cơ chế xúc tác quang trên chất bán dẫn	6
1.3. Ứng dụng của vật liệu nano TiO ₂	10
1.3.1. Xử lý chất hữu cơ độc hại ô nhiễm nguồn nước.....	10
1.3.2. Xử lý ion kim loại độc hại ô nhiễm nguồn nước	11
1.3.3. Xử lý các khí độc hại ô nhiễm không khí.....	11
1.3.4. Điều chế hydro từ phân hủy nước	12
1.4. Một số phương pháp nâng cao hiệu suất quang xúc tác của vật liệu nano TiO ₂	13
1.4.1. Pha tạp TiO ₂ với nguyên tố kim loại hoặc phi kim.....	13
1.4.2. Kết hợp TiO ₂ với một chất bán dẫn khác	14
1.5. Một số phương pháp nghiên cứu vật liệu	15
1.5.1. Nhiễu xạ tia X (XRD).....	15
1.5.2. Hiển vi điện tử truyền qua (TEM)	17
1.5.3. Tán xạ năng lượng tia X (EDX)	18
Chương 2: THỰC NGHIỆM	21
2.1. Hóa chất	21
2.2. Dụng cụ và thiết bị chính.....	21
2.3. Chế tạo vật liệu	21

2.4. Các kỹ thuật đo khảo sát tính chất của vật liệu.....	22
2.4.1. Nhiễu xạ tia X	22
2.4.2. Hiển vi điện tử truyền qua (TEM)	23
2.4.3. Phổ tán xạ tia X (EDX).....	23
2.4.4. Phổ phản xạ khuếch tán UV-Vis (DRS)	23
2.4.5. Thí nghiệm khảo sát thời gian đạt cân bằng hấp phụ Rhodamine B	24
2.4.6. Thí nghiệm khảo sát hoạt tính quang xúc tác của các vật liệu	25
2.4.7. Hiệu suất quang xúc tác	25
Chương 3. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN	26
3.1. Kết quả nhiễu xạ tia X	26
3.2. Kết quả nhiễu đo phổ tán xạ năng lượng tia X (EDX)	30
3.3. Kết quả chụp ảnh TEM.....	36
3.4. Kết quả phản xạ khuếch tán (DRS)	36
3.5. Kết quả khảo sát hoạt tính quang xúc tác của các vật liệu	38
KẾT LUẬN	46
TÀI LIỆU THAM KHẢO	47

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU, CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Tên viết tắt	Tên đầy đủ
EDX	Energy dispersive X- ray
TEM	Transnission Electron Microscope
XRD	X-Ray Diffraction
RhB	Rhodamine B

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Một số tính chất vật lý của tinh thể rutile và anatase	4
Bảng 2.1. Thể tích dung dịch $\text{Ni}(\text{NO}_3)_2$ 0,1M, $\text{Fe}(\text{NO}_3)_3$ 0,1M được lấy tương ứng với % khối lượng (x) của NiO, Fe_2O_3	21

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1. Các dạng thù hình khác nhau của TiO_2 (A) rutile, (B) anatase, (C) brookite.....	3
Hình 1.2. Khối bát diện của TiO_2	4
Hình 1.3. Các quá trình diễn ra trong hạt bán dẫn khi bị chiếu xạ với bước sóng thích hợp.....	7
Hình 1.4. Giảm đồ thế oxy hóa khử của các cặp chất trên bề mặt TiO_2	8
Hình 1.5. Giảm đồ năng lượng của pha anatase và pha rutile	8
Hình 1.6. Sự hình thành gốc $\text{HO}^\bullet$ và O_2^-	9
Hình 1.7. Công thức cấu tạo của Rhodamine B	11
Hình 1.8. Cơ chế quang xúc tác TiO_2 tách nước cho sản xuất hydro	12
Hình 1.9. Mô tả hiện tượng nhiễu xạ tia X trên các mặt phẳng tinh thể chất rắn ..	16
Hình 1.10. Sơ đồ mô tả hoạt động nhiễu xạ kế bột	17
Hình 1.11. Kính hiển vi điện tử truyền qua	18
Hình 1.12. Nguyên lý phép phân tích EDX.....	19
Hình 1.13. Sơ đồ nguyên lý của hệ ghi nhận tín hiệu phổ EDX trong TEM	19
Hình 2.1. Sơ đồ tổng hợp vật liệu TiO_2 biến tính NiO, Fe_2O_3	22
Hình 3.1. Giảm đồ nhiễu xạ tia X của vật liệu TiO_2	26
Hình 3.2. Giảm đồ nhiễu xạ tia X của vật liệu 0,5% (NiO, Fe_2O_3)/ TiO_2	27
Hình 3.3. Giảm đồ nhiễu xạ tia X của vật liệu 1,0% (NiO, Fe_2O_3)/ TiO_2	27
Hình 3.4. Giảm đồ nhiễu xạ tia X của vật liệu 1,5% (NiO, Fe_2O_3)/ TiO_2	28
Hình 3.5. Giảm đồ nhiễu xạ tia X của vật liệu 3% (NiO, Fe_2O_3)/ TiO_2	28
Hình 3.6. Giảm đồ nhiễu xạ tia X của vật liệu 5% (NiO, Fe_2O_3)/ TiO_2	29
Hình 3.7. Phổ EDX của mẫu TiO_2	31
Hình 3.8. Phổ EDX của của vật liệu 0,5% (NiO, Fe_2O_3)/ TiO_2	32
Hình 3.9. Phổ EDX của của vật liệu 1% (NiO, Fe_2O_3)/ TiO_2	33
Hình 3.10. Phổ EDX của của vật liệu 3% (NiO, Fe_2O_3)/ TiO_2	34

Hình 3.11. Phổ EDX của của vật liệu 5% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂	35
Hình 3.12. Ảnh TEM của vật liệu nano TiO ₂	36
Hình 3.13. Ảnh TEM của vật liệu nano 5%NiO, Fe ₂ O ₃ /TiO ₂	36
Hình 3.14. Phổ DRS của TiO ₂ và x% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂	37
Hình 3.15. Phổ hấp phụ phân tử của Rhodamine B sau khi được hấp phụ bởi vật liệu 5% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂ sau những khoảng thời gian khác nhau	38
Hình 3.16. Phổ hấp phụ phân tử của Rhodamine B ban đầu (RhB) và sau khi được xử lý quang xúc tác bởi vật liệu 0,5% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂ sau những khoảng thời gian khác nhau.....	39
Hình 3.17. Hiệu suất quang xúc tác (H%) phân hủy Rhodamine B của vật liệu 0,5% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂ sau những khoảng thời gian khác nhau	40
Hình 3.18. Phổ hấp phụ phân tử của Rhodamine B ban đầu (RhB) và sau khi được xử lý quang xúc tác bởi vật liệu 1% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂ sau những khoảng thời gian khác nhau	40
Hình 3.19. Hiệu suất quang xúc tác (H%) phân hủy Rhodamine B của vật liệu 1% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂ sau những khoảng thời gian khác nhau ..	41
Hình 3.20. Phổ hấp phụ phân tử của Rhodamine B ban đầu (RhB) và sau khi được xử lý quang xúc tác bởi vật liệu 1,5% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂ sau những khoảng thời gian khác nhau.....	41
Hình 3.21. Hiệu suất quang xúc tác (H%) phân hủy Rhodamine B của vật liệu 1,5% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂ sau những khoảng thời gian khác nhau	42
Hình 3.22. Phổ hấp phụ phân tử của Rhodamine B ban đầu (RhB) và sau khi được xử lý quang xúc tác bởi vật liệu 3% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂ sau những khoảng thời gian khác nhau	42
Hình 3.23. Hiệu suất quang xúc tác (H%) phân hủy Rhodamine B của vật liệu 3% (NiO, Fe ₂ O ₃)/TiO ₂ sau những khoảng thời gian khác nhau.....	43